

ՓՈՒՆՁ

ԹԻԻ 1145

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

1877 ՅՈՒՆՎԱՐ 22

Ա.Զ.Գ.Ա.ՅԻՆ

Տիրգրանակերտէն դեկտ. 23 թուով գրուած նամակ մը՝ նոյն ամսոյ 13 ին, Սասուն գաւառի Հաղոյ գիւղաքաղաքի գանձապահ (սանտրդ էմինի) Յակոբ աղայի, և նորա եղբորորդի Սարգսի չաւարապանուած ըլլալը ծանուցած, և՛ սպանեալ Յակոբ աղայի ամուսնոյն կողմանէ Տիրգրանակերտի երեւելի աղապանոց մէկուն գրուած նամակին պատճէնը զրկած է առ մեզ, հրատարակելու և կայսերական կառավարութեան ուշադրութիւնն ու գթութիւնն հայցելու համար:

Աւասիկ բառ առ բառ կհրատարակեմք նամակն, զոր կարելի չէ ընթեռնուլ անթաց աչօք, և որոյ վրայ ապառաժներն անգամ կփղձկին ու կըստմըտին:

« Մեծապատիւ . . . մտերիմ բարեկամ մեր ի Տիրգրանակերտ քաղաք »

« Կը վրութամ ծանուցանել մտերիմ և մեծապատիւ բարեկամիս, որ դեկտ. 13 թիւ սահաթ երեքին Շեկոյեանց Ա. չիրթին Մահմուտ Զիբոյի տղան Ալիօն և մահբու Տօկուքի եղբայր ճնտին և իւրեանց մարդիկներով մէկտեղ, քսան հոգու չափ, Հաղոյ բարեկամաբար մեր տուն եկան, յանկարծակի զեղբայրդ զՅակոբ և զՍարգիս սպանեցին. մենք որ զթփանկներու ձայն լըսեցանք ինչ եղաւ ըսեցանք ելանք դընացինք որ զմեր աչքը քուցուցած է ինչ. զմեզի որ տեսան այս անգամ մեր վրայ դարձան, որ զմեզի սուրի բերնէն անցունեն, ու մենք Աղայ վախճալով բարեկամներու տներնին մտանք. իրենք վերոյիշեալ արեանարբուններ անաստուածներ սատանայի եղբայրներ տունս կմտնան զանտօքներս կկոտըրտեն ինչ ոսկի ինչ արծաթ ինչ ճերմակ փառայ որ հոլով էր բարեկամ մեր հագուստներովը մէկտեղ կառնեն, ինն հոգի իւրմէն իրենց իշոց բռնեն. բոլ պէս իրենց բեռ ըրեցին շալկեցին ու գնացին որ սահաթ հինգն անցեր էր:

« Էս ի տունս յետին աղքատութեանս և թշուառութեան մտանք, որ արեւ դակի խաւարեցաւ լուսինս մթացաւ ու թշուառ անձինս սուգ հասնելուն համար վայ և վայ կկարգամ, և բաց ի Աստուծոյ ուստեքէ անօգնական եղնալուն սակս, և դուք եղբայրներ և քոյրեր զձեր սգազգեաց մօրն ինչ պէս պիտի մխիթարէք, զիմ թշուառացեւոյն սուգ ինչպէս պիտի փարատէք որ անփարատելի է. եղբայրներ և քոյրեր, որ անաստուած քովք մահբուս եղած Տօկուքի եղբայր ու Մահմուտի տղան ու իւրեանց մարդիկներ

« բոլ եկան ինծի սուգ հագուցին. ու « ես ան ատեն պիտոր մխիթարուիմ երբ « լսեմ թէ Տօկուք այնտեղ սատակեցաւ, « ու ճնտին ու Ալեգօն ալ այս տեղէն « բռնուին իւր հետ եղող մարդիկներով « իրենք ալ սատակուին. ան ատեն պիտոր « մխիթարուիմ ցնծամ ու զուարթ « ճանամ, որովհետեւ սիրտս կրակ է մը « տեր ու կայրի, որ զաղքատանոց և « զհարապատուող տունս աւերակ դարձուցին. և կինդրեմ որ չմեղադրէք ինձ, « թէ որ կամք Տեառն օրհնեալ եղիցի « ալ կըսեմ, բայց սրտիս սուգը հէջ չի « փարատուի, ինչպէս որ զսիրելիս թը « փանկներով սպանին ու սրերով կտրա « տեցան, այնպիսի ողորմելի մահ, այն « պիտի դառն մահ, ինչպէս սիրելոյս « պատահեցան, և զթշուառացեալ քրո « ջըն ձերում զսուգ փարատելու ջանա « ցէք բարեկամներ, և աղանայդ ձե « րում քրձազգեաց. և տրտմութեան ու « բախութեան գրեթէ գրեցէք թէ Յա « կոբ աղան ողջ է խանքմ, մի վախճար « այսպէս թշուառիս գրեթէ մագթութեւ « ներ գրեցէք, որ սուգս անցնի որ սըր « տիս տրտմութիւն փարատուի. այս « քան թող բաւականանայ. մտերիմ բա « րեկամք, դուք ողջ կեցէք »:

1876 դեկտ. 17

« Գրեցաւ ի Հաղոյ

« Գրեցաւ սգազգեաց

« և թշուառ խանիմէն »

Թշուառ կին. ամուսին, ամենայն հարստութիւն և ամենայն ինչ մէկ ժամու մէջ կորսնցուցեր է. աղապանս և հիւրապանս աւերակ դարձուցին, կըսէ. ինչպէս չայրի, չմորմօքի, չլայ և չողբայ: Մեր պարտքն է՝ գթութիւն խնդրել կայսերական կառավարութեանէն. վրէժնդրութիւն խնդրել. և կյուսամք թէ բարձրապատիւ Միտհաթ փաշայի օրով ամեն արդարութիւն ի գործ կը դրուի ի մխիթարութիւն յիշեալ տառապեալ տիկնոջ, և ի սարսափ չարագործաց: Նամակագիրն յատկապէս խնդրած է մենէ՝ ձայն բառնալ այս մասին. այսպիսի ձայն բաւական է և աւելի իսկ. որովհետեւ, մեք վստահ եմք, թէ բարձրապատիւ Միտհաթ փաշա պատրաստ է՝ ո՛չ միայն այսպիսի անհանդուրժելի այլ և ամենամեղձ ձայներն իսկ լսել, և գթութիւն ու արդարութիւն գործել:

Պատրիարքարանի և Բ. Դրան մէջ այս օրերս դարձեալ բանակցութեան նիւթ եղած է՝ գաւառաբնակ ազգայնոց բազմաց հոգեբուն գրաւման խնդիրը: Լրագիր կարգացող ազգայինք գիտեն անշուշտ, թէ գաւառաց մէջ շատ տեղեր մեր ազգայինք մշակելու տեղ չունին, իրենց սեպհական եղող գետնները՝ այլ

լոց կողմանէ գրաւուած ըլլալուն համար. և այս պատճառաւ թշուառ ու կարօտ մնալով՝ բազմիցս գանգատած, արդարութիւն ու գթութիւն խնդրած են, բայց ցարդ իրենց իրաւանց տէր եղած չեն:

Այս խնդիրը՝ ընդարձակ տեղ բռնած է հարստահարութեանց տեղեկագրերուն մէջ. մանրամասն նշանակեալ են գրաւեալ տեղերն. յականէ յանուանէ ցուցուած են՝ գրաւողներն ու բռնաբարողները:

Բ. Դուռն ալ քաջ գիտէ այս խնդիրը. յաճախ հրամանագրեր գացած են. բայց ցարդ ազդու անօրէնութիւն մ'եղած չէ. որովհետեւ Պատրիարքարանէն Բ. Դրան մատուցեալ գաւառական խնդրոց համար տեղական կառավարութիւններէն ծանօթութիւն պահանջելու և ապա ըստ այնմ վարուելու սովորութիւնը՝ այս խնդիրն ալ բնականաբար կնճռոտած և անլոյծ թողած է: (*)

Որչափ ծանր է տեսնել, որ ուրիշը քու սեպհական գետնիդ յափշտակած գրաւած է, և դու հարկադրեալ ես՝ բուրովին ելնել քաշուիլ այն տեղերէն. և կամ իբրեւ ստրուկ խոնարհիլ յափշտակողին, ու արդէն քու կը եղած գետնին վրայ իբրեւ օտար հերկել, մշակել, քըրտնիլ, և աշխատութեանց արդեանց ամենամեծ մասը տանիլ անոր տալ, որ կշտապինդ ուտէ՝ և գիրանայ ու լայնանայ: Գերութեանց ամենէն դժնդակն է այս: Այս իսկ է՝ մեր գաւառաբնակ ազգայ-

(*) Օրինակի համար.՝ Սըղերդի Շիրվան Նահանգի Նէմրան քաղաքի Ապարանից գիւղի և վանուց հողերը Օսման աղա և Տուտէրցի աղաները գրաւած են, կգրէ Պատրիարքարանը: Ասոր վրայ, Բ. Դուռը բացատրութիւն կպահանջէ. Խարբերդու Տէֆթէրիսանէի Մէմուր Լաթիֆ էֆէնտին կըրկուի. Շիրվանի ժողովը կտեղակգրէ, թէ Ապարանի անուն գիւղ չըկայ. և Վիրաս անունով թէ և գիւղ մը կայ, սակայն անոր հողերուն Օսման աղան և ուրիշները միջամտութիւն ըրած չունին, և նոյն գիւղին մէջ «քիլիսէ Թարլաբարը» ըստած արտ կան, սակայն ի վաղուց անտի Օսման աղայի սեպհականութիւնն է, և ժողովրդեան բանեցնել տալով արդիւնքին կէսը կանէ:

Պատրիարքարանը Բ. Դրան կգրէ, թէ Ըսպահէրտի Կարալագ Ս. Գէորգ անուն վանուց արտերը Ապտի պէյ և ազգականքը գրաւած են: Տեղական կառավարութիւնը կըսէ, թէ յիշեալ վանքը եկեղեցի մ'է, և ինչպէս օրէնքը կտրամադրէ, իրեն յատուկ ֆէրմանով արտ չունի, և թէ Ապտի պէյ և ազգականքը միջամտութիւն ըրած չունին, և վանահայրը սէնէտ, ևն, ցոյց չէ կրցեր տալ:

Եւ ահա ասոր նման անկապ և պատ ի պատ բացատրութիւններ կըտրուին, տեղական կառավարութեանց ստորին դասերէն բղկելով. այսու ամենայնիւ՝ տրուած բացատրութիւններն իսկ դարձեալ նպաստաւոր կուգան Պատրիարքարանի գրածներուն, և հետեւաբար ուղղակի քննութեան պէտքն անհրաժեշտ կըլլայ:

նոց թշուառութեան, չքաւորութեան ու կործանման գլխաւոր պատճառն ։

Աւասիկ այս խնդրոյն համար է , որ Պատրիարքարանը դարձեալ բանակցիլ սկսած է Բ. Դրան հետ . և կիւնդրէ որ , ինչպէս կանխաւ խոստացուած է , Պօլսէն յատկապէս կարգեալ խառն յանձնա- ժողով մը երթայ գաւառները , մանրա- մասն քննէ , և յաւիշտակեալ ու գրաւ- եալ տեղերը իրենց բուն տէրերուն դար- ձունէ . որպէսզի ժողովուրդն ազատ ու անդորր աշխատի , իւր աշխատութեանց արգասիքն ինքն վայելէ , և կառավա- ցութեան ըստ օրինի մասն և բաժին հա- նէ անտրտունջ ։

Հիմա , որ կառավարութեան ձեւն ու եղանակը բոլորովին կերպարանափոխ ե- ղաւ . հիմա որ նոր օրէնք հրատարակ- ուեցաւ . հիմա որ այդ օրինաց հեղինակն ու գործադիրը՝ բարձրապատիւ Միտ- հաթ փաշա՝ կառավարութեան գործոց գլուխը կը գտնուի , բոլոր Ազգը մեծ յոյս ունի թէ այսպիսի կարեւորագոյն խնդրոց անյապաղ կարգադրութեան հա- մար մեծ փոյթ պիտի տարուի . և ո՛չ թէ խնդրուած խառն յանձնաժողովը պիտի կազմուի և ճամբայ հանուի , այլ և ու- ըիշ ամենազուտ տնօրէնութիւններ պի- տի ըլլան ։ Քննութիւնը շուտով երեւան պիտի հանէ , թէ որչափ զրկանք ու ա- նիրաւութիւն եղած է շատ տեղեր մեր խեղճ ազգայնոց , և ո՛րչափ անիրաւ մար- դիկ՝ աշխատող Հայուն ձեռքն ու ոտքը պրկեր են ։ Շատ գիւղեր այս պատճա- ւաւ ամայացեր են . շատ արտեր անմը- շակ ու խոպան մնացեր են . ֆլասք՝ ո՛չ միայն զրկելոյն , այլ և կառավարութեան գանձուն եղած է ։

Չորեքշաբթի օրը , մայրաքաղաքս գտնուող վանեցի ազգայիններէն բազ- մաթիւ անձինք աղերսագիր մը մատու- ցին բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին , որով կիւնդրեն՝ պարէն տալ վանայ վեր- ջին հրդեհէն ֆլասքեալ կարօտելոց , տը- րոց հաւաքման համար թոյլտուութիւն ընել , և լիազօր ու բազմադամ խառն յանձնաժողով մը զրկել վան՝ հրդեհին պարագայից քննութիւնն ընելու , և ֆլասքելոց փոխարինութիւն տալու հա- մար ։

Նորին բարձրութիւնը գթութեամբ կարդացեր , և խորհրդականին հրամա- յեր է , որ պէտք եղածը տնօրինէ ։ Ա- սոր վրայ անմիջապէս կանչուեր են Պօ- յանեան Յովհաննէս Էփէնտին , և զին- ուորական պաշտօնատուէն զրկուե- լիք անձն , որպէս զի անյապաղ ճամ- բայ ելնեն ։ Եւ ի խնդրոյ ժողովրդեան , հրաման եղեր է , որ երկու անձ ալ ժո- ղովրդեան կողմանէ ընտրուին՝ ծախքը իրենք (ժողովուրդն) վճարելու պայմա- նաւ ։ Հետեւաբար , առևտրական երկ- րորդ ժողովոյ անդամ Պարոնիկեան Մել- քոն Էփէնտիի առաջարկուեր է . և թէեւ նա իւր զբաղմանց պատճառաւ հրաժեշտ տալ ուզեր է , սակայն ժողովուրդը չըն- դունելով՝ Բ. Դրան հաղորդեր են նորա անունը ։

Իզմիրի տաւաղաւորական վիճակն՝ որ բազում ժամանակէ հետէ թափուր մը-

նացած էր՝ այս անգամ՝ իւր առաջնոր- դը ունեցաւ ։ Հինգշաբթի օրը Իզմի- րէն հեռագիր մ'եկաւ Պատրիարքարան , որ՝ տեղւոյն երեսփոխանական ժողովոյ կողմանէ քուէից բացարձակ առաւելու- թեամբ գերապատիւ Տ. Մելքիսեդեկ վարդապետի առաջնորդ ընտրուած Ը- լալը կ'ծանուցանէ ։

Կշնորհաւորեմք զՆորին գերապատ- ուութիւնը՝ յուսալով որ կընդունի այս պաշտօնը , և կարող է ըստ արժանւոյն վարել ։

Կանխաւ կշնորհաւորեմք նաև Տ. Խը- րիմեան Ս. Հայրն ալ , որովհետև կստու- գեմք թէ այսօր կամ վաղը Բ. Դրնէն ի պաշտօնէ պիտի ծանուցուի Նորին սըր- բազնութեան թէ , ըստ օրինի կայսերա- կան հրամանաւ աւագաժողովոյ անդամ ընտրուած է ։

Էտիրնէի Արչակունեանց և Հռիփսիմ- եանց վարժարանաց աշակերտք մէջերնին 2½ լիրա հանգանակեր են ի նպաստ հրկիզեալ կարօտ ազգայնոց վանայ ։ Այս գումարը այս անգամ յիշեալ վարժարա- նաց արժանայարգ տնօրէնին միջոցաւ աշակերտաց գրովն հանդերձ , Պատրի- արքարան հասած ըլլալով , Ս. Պատրիարք Հայրը օրհնութեան և քաջալերութեան գիր մը ուղղեց առ ծաղկափթիթ ուսա- նողսն և առ տնօրէնն ։

Վանայ աղէտքը երբ հրատարակուե- ցաւ մայրաքաղաքիս մէջ , շատերը հան- գանակութեան պէտքն զգացին և խոս- տումներ եղան . սակայն մինչև ցարդ արդիւնք մը չլսուեցաւ ։ Աւասիկ , Էտիր- նէէն նորատի ուսանողք՝ կարծես թէ , այսպէս լռելեայն իմն կ'յանդիմանեն զմեզ և խթան կըլլան ։

Ուսումնական խորհրդոյ անդամներէն Ամասեան Էփէնտի՝ հրաժարած , և Յո- վակիմեան Դաղարոս Էփէնտի՝ վախճա- նած ըլլալով , նոցա տեղ ընտրուեցան Պ. Պառնասեան և Օ. Իսկէնտէր Էփէնտի- ները ։

Բ. Դուռը որոշած էր դատաստանի ենթարկել՝ Տրապիզոնի կողմանց ծանուց- եալ անցքն հրատարակող Հայրենիք և Մէճմուայի-Հավատիս լրագրաց խմբա- դրապետ Մելքեան ու Մարգարեան Է- փէնտիները , և քանի մ'օր յառաջ ալ հրաւիրուեցան ոստիկանութեան դրան պատժական ատեանէն . սակայն յետոյ բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին հրա- մանաւ ետ մնաց յիշեալ որոշման գոր- ծադրութիւնը , և ուրախութեամբ կի- մանամբ որ նոյն լրագրաց հրատարա- կութեան արտօնութիւն պիտի տրուի մօտերս ։

Նիկոմիդիոյ Պարտիզակ գիւղին մէջ գտնուող հռոմէական Հասունեան 50 ի չափ ընտանեաց էջը այս օրերս իրենց ա- ռաջնորդ Այվազեան արժանապատիւ Յովսէփ վարդապետի հետ , Հայաստան- եայց եկեղեցւոյ գիրկը վերադարձած , և հանրագրով մը ազգային Պատրիար- քարանի հաղորդած ըլլալով , Ս. Պատրի- արք Հայրը օրհնութեան կոնդակ զրկեց վերադարձելոց ։

Երէկ խառն ժողովոյ մէջ բաւական խորհրդակցութիւն եղեր է՝ Սոյ կաթո- ղիկոսական խնդրոյն համար . բայց վերջ- նական տնօրինութիւն մը չըլլալով , յա- ջորդ նստին մնացեր է ։ Ժողովականնե- րէն ոմանք առաջարկեր են՝ երեսփոխա- նական ժողովոյ ատեանն հանել այս խըն- դիրը . բայց հարկ չկայ . որովհետև ե- րեսփոխանական ժողովն արդէն իւր ո- ղոշումն տուած է . այսինքն՝ եթէ Մկրը- տիչ կաթողիկոս տակաւին պնդէ իւր պայմանաց վրայ՝ հրաժարեալ համարիլ զնա և պարտուպատշաճն տնօրինել Մեք քանիցս առաջարկած եմք , այս առթիւ դարձեալ կառաջարկեմք խառն ժողովոյ որ Սոյ վիճակը առաջնորդներ զրկէ , քանի որ Մկրտիչ սրբազան յամառեալ կմնայ իւր պայմաններուն վրայ , և ժո- ղովրդեան ամեն հոգ ու խնամ՝ բարձի թողի ըրած՝ կուտէ , կիսէ և ուրախ կը լինի ։

Խիստ թշուառ ու կարօտ վիճակի մէջ են Կիլիկիոյ մեր բիւրաւոր ազգայինք . վայրկեան մ'իսկ յապաղել՝ ներելի չէ ։

Վանայ կուսակալի նորընտիր օգնա- կան մեծապատիւ Մարկոս Էփէնտի Ա- ղաբէգեան՝ առաջիկայ երկուշաբթի օրը իւր պաշտօնատեղին կուղևորի ։

Ասլանեան վսեմափայլ Ստեփան վա- չա՝ որ Դանուբի կողմանց օսմանեան զօ- րաց ու հիւանդանոցաց առողջական վի- ճակն քննելու և պէտք եղած կարգա- դրութիւններն ընելու գացած էր , քանի մը օր յառաջ դարձաւ մայրաքաղաքս ։

Պ Ա Ր Տ Ե Ի Մ Ս Ր Տ
Ը .

Առ Տ. Երեսփոխան Էփէնտի

Էփէնտի

Կ'առաջարկէք ինձ դիւանադպիրի պաշտօն այն արտաքին կարգի դատաժողովի մէջ , որ կազմուեցաւ Առևտրական պաշտօնատուէրն մէջ , և ում անգամ կոչուեցաք ։

Պատիւ ունիմ յայտարարել ձեզ թէ որոշած եմ նուիրել զիս ազգային դատարարակութիւ- նի , և թէ , հետեւապէս , չը կրնամ ընդունել ուրիշ պաշտօն ։

Շահաւոր չ'է անշուշտ այն ասպարէզ 'զոր պիտի ընդգրկեմ , և ի ի փուշերով ։

Սակայն չը դատապարտեցին աղքատութիւնն ո՛չ Լիբուրկոս , ո՛չ Քրիստոս ։

Գալով փուշերին , պիտի մաքառիմ նոցա դէմ մինչև յետին վայրկեան ։ — Յուսան թուղուլէ մի քանի օրեր յառաջ , կը գրէի ար- դէն Պ. Լիդուէի . « Կը վերադառնամ հայրե- նիքս մարտնչել մեծ , նուիրական մարտն . Որ- միզդի մարտն Արհմի դէմ . լոյսի մարտն խա-ւարի դէմ » ։

Եւ զի պատեհ ունիմ խօսիլ ձեզ այսօր , ներեցէք ինձ ուղղել ձեզ մի հայրենասէր սիր- տի աղերսն . Յանուս Պէշիքթաշեանի , որ ձեր մտերիմ եղաւ և դատարարակ ազգին , յանուն ազգային պատանեկութիւնի , կը խնդրեմ ի ձէնջ , որ ձեր աղբու խօսով կը փայլեք մեր ե- րեսփոխանական ժողովի մէջ , գործածել անդ ձեր բոլոր ճարտասանութիւն ի նպաստ դաս- տիարակութիւնի խնդիրին , կարեւորագոյն խըն- դիրին որ , արտասուելով կիսոստովանիմ 'զայն , անտես առուած է գրէթէ մեր մէջ ։

Ընդունեցէք , Էփէնտի , անկեղծ ուրախակ- ցութիւնս ձեր նոր պաշտօնի համար , և խոր շնորհակալեմք այն համակրանքի համար 'զոր այս առիթով ցոյց տուիք ինձ նկատմամբ ։

Կ. Պօլիս , 5 յուն . 1877

Ե. Տէփէնտեան

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԻՐԻ

Ասաքիրի շահանէ իշուն տօքսան իբի սէնէսի շուպաթը իսթիտասընտան նի-հայէթինէ գատար լիւզուսի օլան իւզ պինտէն իւզ էլլի պին գըյէյէ գատար սըղըր լահմընըն պէհասը սիմ մէհիտիյէ իկիրմի զրուշա օլարագ մալիյէ խաղինէ-սինտէն թէհտիյէ վէ իթա գըլընմագ շարթը իլէ, պէհէր գըյէսի ալթը զրուշ իկիրմի տօգուզ փարայա օլարագ թալի-պի էօհտէսինտէ օլուպ քեանուսի սանիի բուսինին իկիրմիպէշինճի սալը կիւնի սա-աթ եհտիտէ գարարը գաթիսի վէրիլէ-ճէկինտէն՝ իթա իթմէկէ թալիպ օլան-լարըն եհվմի մէղքիւրտէ վէ շէրայիթի պիլմէք իսթէյէնլէրին տահա էվլէլճէ Տարը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի : 1877 քեանուսի սանի 17

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ էլպիսէ ամպարընտա մահֆուզ նուսուսէլէրի վէճէլէ, հէման թէսիմ օլունմագ վէ պահասը մագպուզ սէնէսի վիրուտինտէ, սիմ մէհիտիյէ եի-կիրմի զրուշա օլարագ, վէ սիմ մէհիտիյէ վէրիլմէլէրի հալտէ, բիացա ֆիյաթըյլա պիլ հիսապ ֆարգըյլա պէրապէր գայի-մէ օլարագ պէր վէճէի բէշին նիզամիյէ խաղինէսինտէն իթա գըլընմագ շարթը իլէ մուպայեա օլունմագ իբի պին պէշ եիւզ թօփ օն պիր լիպրալըք ամէրիգա-նըն, պէհէր թօփը ալթմըշ սէքիզ պու-շուգ, վէ իբի պին պէշ եիւզ թօփ օն իբի լիպրալըք ամէրիգանըն տախի պէ-հէր թօփը եհթմիշ սէքիզ պուշուգ զու-րուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, քեանուսի սանիի բուսինին եիրմի տէօր-տիւնճի բաղար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէ-եհ թալիպ օլանլարըն եհվմի մէղքիւրտէ Տարը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի :

19 քեանուսի սանի 1877

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ էլպիսէ անպարընտա մահֆուզ նուսուսէլէրի վէճէլէ, մուպայեա օլունմագ եիկիրմի պին առէտ ֆէսին պահասը մագպուզ սէնէսի վիրուտինտէ եիւզլիւք գայիմէ եիւզ օթուզ զրուշա օ-լարագ, պէր վէճէի փէշին վիրիլմէք շարթը ըլա պէհէր առէտի օն պըչըգ զրուշա օլարագ, թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, քեանուսի սանիի բուսինին եիրմի իբինճի ճուսա էրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէեհ թալիպ օլանլարըն եհվմի մէղքիւրտէ Տարը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի :

19 քեանուսի սանի 1877

Պապը Սէրասքէրի

Պէյգօղ գալէվրահանէ անպարընտա մահֆուզ նուսուսէլէրի վէճէլէ, մուպա-եա օլունմագ գըրգ պին գըյէ եհրի թօգմագլանմըշ քէօսէլէ իլէ օն պին առէտ եհրի իմալի սիեահ վագթանըն պահասը մագպուզ սէնէսիլէրի վիրու-տինտէ, պէր վէճէի բէշին սիմ մէհիտի-եհ եիկիրմի զրուշա օլարագ, վէ սիմ մէ-հիտիյէ վէրիլմէլէ, բիացա ֆիեաթըյլա ֆարգը պիլ հիսապ գայիմէ օլարագ նի-զամիյէ խաղինէսինտէն վէրիլմէք շարթը իլէ, մէղքիւր քէօսէլէնին պէհէր գըբէ-սի եիկիրմի իւշ վէ վագթանըն պէհէր

գըբէսի օթուզ զրուշա օլարագ, թալի-պի էօհտէսինտէ օլուպ, քեանուսի սա-նիի բուսինին եիրմի ալթմըշ շարշմալիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյին-տէն, իթա իթմէեհ թալիպ օլանլարըն եհվմի մէղքիւրտէ Տարը Շուրայի աս-քէրիյէ կէլմէլէրի :

20 քեանուսի սանի 1877

Պապը Սէրասքէրի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՏԵՏԵՍԱՆ

ԱՐԻԻՆԱԼԻ ՄԱՐԲԻԶՈՒՀԻՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ՏԱՇ ԿՈՄՍՈՒՀԻ

ԹԱՐԻՄԱՆԵԱՑ

Խ. Ե ՊՈՒՐՈՒՆՍՈՒՋԵԱՆ

Հատոր առաջին

Տաշ Կոմսուհույն ճարտար ու բեղ-մնաւոր գըրշէն ելած այս գեղեցիկ վիպա-սանութիւնը, բաց ի սիրահարական մա-սէն, որ խիստ ազդու կերպով նկարա-գրուած է, իրեն գլխաւոր նպատակ կը բռնէ ամուսնական կեանքի ջատագով ըլլալ՝ անոր քաղցրութիւնները հուշակե-լով . և հաստատելէ վերջը թէ անոր հի-մը սէր, պարտաւորութիւն ու բանա-ւորութիւն պէտք են ըլլալ, անոր էու-թեան սպառնացող պատճառները կը խուզարկէ, զոր յոռի կրթութեան ու կոյր ընտրութեան մէջ կը գտնէ : Բոլոր ընկերութեան, ընտանեկան կառավա-րութեան, ու մարդ գործովի հոգածու-թեան ու պատասխանատուութեան մա-սին օգտակար խրատներ պարունակող գործ մ'է այս՝ ընթերցման արժանի :

Սոյն վիպասանութիւնը՝ որոյ պարու-նակած սոսկալի ոճիւրները և դէպքերը բոլորովին իշտե՛ են, երկու հատորէ պի-տի բաղկանայ, որուն առաջին հատորը Կ. Պօլիս հասած ըլլալով, կը գտնուի Ս. Ղ. և Եղաճանեան գրատունը, Եհնի-ճամի Զիլինկիրէր ճատտէսի, թիւ 2 :

Գին 2 ֆրանգ :

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐՈՒ ԵՒ

ԺՈՂՈՎՐԻՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Երկասիրեց Մ. Յ. Աղապարեան

Այս ամենակարեւոր գիտութեան սկզբ-բունքները ժողովրդեան ամէն կարգե-րուն մէջ տարածող և միանգամայն աղ-գային վարժարանաց նախնական դասե-րու յարմար դասագրքի մը պակասու-թիւնը ի վաղուց անտի զգալի եղած էր : Ահա այս պակասը լեցուց այս անգամ՝ մեծ. Մկրտիչ Եֆ. Աղապարեան երկասի-րելով և հրատարակելով սոյն կարեւոր մատենիկը որ վերոյիշեալ կրկին նպա-տակներուն խիստ լաւ կը ծառայէ :

190 երեսէ բաղկացեալ և 33 փորա-գրեալ գեղեցիկ պատկերներով զար-դարուած է :

Կը գտնուի Եհնի-ճամի Զիլինկիրէր ճատտէսի թիւ 2. Ս. Ղ. և Եղաճանեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով : Գին 1 ֆրանգ :

Աղգ. Հիւանդանոցի ներքին բժիշկ Տօթ. Գարրիէլ Էֆէնտի Նահապետեան, այսուհետեւ ամէն չորեքշաբթի օրերը ժամը 6 էն 8 Սամա-

թիա Խմրահօրը՝ Թօգաթիւան Պ. Գարրիէլին դեղարանը, և ուրաթ օրերը ժամը 6 էն 8 դարձեալ Սամաթիա Մ. շիվանաքիլին դեղարա-նը, նաև Հիւանդանոց իրեն գիմող աղքատ հի-ւանդաց ըստ առաջնոյն ձրի նայելու պատրաստ ըլլալը կը ծանուցանէ արգոյ հասարակութեան :

Եալընըզ իբի առէտ սաղիր չէքմէճէ անաթարը իլէ, պիր առէտ սաաթ ա-նաթարընը հալի քիւշիւք փարա չան-թասը զայ իտիլիկինտէն, հէր քիմին եհտինէ կէշմիշ իսէ, քէօրիւ պաշընտա քիթապճի Մատթոսեանըն տիւքեանը-նա կէօթիւրտիւկի հալտէ, եարըմ լիրա վիրիլէճէք :

PILULE HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈՂՈՒՆԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տիրութեան համար . կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշափաւո-րութեանց հետքերը : Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի . արիւնը մաք-րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ : Իւր դեղական մեծ ազդեցու-թեամբը սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ . մար-սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-րութեամբ բոլոր այն ազդեցութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիրքը կըգտնուէ :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒՆԻ

Մորթային հիւանդութիւնը և վէրք բուժե-լու մասին ունեցած պաշտամական յատկու-թեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը . հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց-կեղ (չիրիփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցին և կամ կլանան . օգտակար է նաև հարբախի, հազի, սրտի բարտխման, մանաւանդ օղացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան : Իւր կաղերովի և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդու-թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրաւէ :

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կողմէրը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը ծախուի :

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հե-ղինակն տոթոր Հոլլօուէ Ի Ղոնտոն Օքըսֆորտ փողոց թիւ 355 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

- 1.—Փունջը 2ՈՐԵԲՇԱԲԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :
- 2.—Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս արծաթ մէհիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւա-ռաց համար :
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-նորդ կընդունուի :
- 4.—Տեղական ու գաւառական թղթատա-րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
- 5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ա-մեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով :
- 6.—Ծանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միշին լարկ թիւ 19 :

ՏՆՈՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ Բիգա փաղա խան քիւ 3